

text
Hans Isaksson
bild
www.movieweb.com

Den rappande senatorn

”Sanningen skall göra eder fria!”

(Jesus)

”Vad är sanning?”

(Pontius Pilatus)

Warren Beatty är en på sitt sätt underlig jeppe.

Född 1937 som välbegåvad lillebror till Shirley MacLaine¹, akademisk examen och tidigt genombrott som producent, regissör, manusförfattare och filmskådespelare. Lång, ståtlig och omåttligt viril. Lagt hela Hollywood för sina fötter och därtill dess kvinnliga halva på rygg. Den ende, vid sidan av Orson Welles, som fått Oscar såväl som aktör i och som regissör och producent av filmer.

Debuterade i Hollywood just då McCarthys grepp om staden börjat släppa och har sedan dess då och då utnyttjat det spelrum för vänsterdemokratiska detta öppnade. Haft sitt finger, och ofta mer än så, med i spelet vid kassasuccéer som *Bonnie & Clyde*, *Dick Tracy*, *Himlen kan vänta*, *Bugsy* etc och politiskt intressanta *Sista vittnet* (*The Parallax View*), och i *Reds* (filmen om John Reed). Politisk rådgivare åt demokraternas Gary Hart i dennes presidentkampanj häromåret. I år avböjt att själv ställa upp som kalifornisk presidentkandidat som en slags vänsterpendang till Ronald Reagan.

En man med stort inflytande, politisk förankring och stor förmögenhet.

Gör numera i stort sett vad han vill, inte minst på vita duken.

Vad vill karlen då?

En bra uppfattning om det kan man få genom att titta på 1998 års Beattyfilm som videorulle, producerad och regisserad av honom själv och med honom själv i huvudrollen – *Bulworth*. Eller vänta tills den kommer i TV – ty jag har inte sett att den haft biopremiär i Sverige och den

finns inte omnämnd i Bonniers senaste filmencyklopedi.

Jay Billingsworth Bulworth är demokratisk senator med radikalt förflutet som följt med i Clintons stadiga marsch högerut och nu skall gå in i 1996 års valkampanj för att förnya sitt eget mandat. Han är rik, stilig, har en väl bibehållen fru, som bedrar honom och liknar kort sagt i alla avseenden Beatty själv, varför det inte är mer än rimligt att rollen spelas av denne. Då filmen börjar sitter han med sin lilla handjagade bandspelare och försöker hitta på ett kampanjtal som skall passa alla hans sponsorer inom försäkringsbranschen och sjukvårdsindustrin utan att stöta bort fotfolket bland medelklassen. Det enda han med gott samvete kan säga är att ”Vi står på tröskeln till ett nytt millennium...” och där kör han fast. En person som en gång varit vänster kan ibland ha svårt att låtsas som om han inte förstår vad han håller på med, och Bulworth grips av ruelle och själväckel.

Han beslutar att sälja sig till slaktvärdet, och tar en livförsäkring på 10 miljoner (dollar, så klart) i utbyte mot löftet att stoppa lagstiftning som skulle kunna gynna mindre bemedlade i deras mellanhavanden med försäkringsbolagen. Och hyr sig där efter en lönnmördare för att familjen skall kunna få ut försäkringssumman.

På vägen till en svart valkrets (de svartas röster kan ju alltid demokraterna räkna på oavsett sin politik, lika säkert som SAP en gång kunnat räkna med arbetarnas) får han genom sin dödsångest en knäpp och inser att inget längre hindrar honom att säga sanningen. Så sker alltså: Bulworth talar om för sin svarta valkrets att han, hans parti och hans president skiter fullkomligt i den, men att den är en utmärkt valboskap om vilken man vet att den i varje fall aldrig kan rösta republikanskt. Han talar om för filmbolagen att det de gör är skit, och att de bara är en bunt ”rika judar” som demokraterna alltid måste fjäska för. Han slår sig ned i de svarta kvarteren. Börjar klä sig som en

hip-hoppare och börjar rappa sitt budskap: 90% av USA:s befolkning blir med politikernas hjälp rövknullad² av en enda procent rika medan nio procent välbärgade hejar på – eller så, ungefär. Denna enkla sanning slår till synes ned som en bomb – då den kommer från en kampanjande senator. Folk jublar. Bulworth får efter tre dagars kampanj 70% av rösterna och hur det sedan går kan var och en räkna ut – ty det hela utspelas ju i USA. Eller har ni kanske sett någon förändring i Kalifornien på senare år?

En frispråkig, samhällskritisk film som Bulworth väcker tankar – och inte bara muntra sådana.

Det är lätt att bli förtjust i Beatty, Bulworth och deras film. Här är en man som för en masspublik på ett mycket underhållande sätt, som man säger, visar det mesta och går hela vägen. Som i några raska drag in på bara kroppen klär av sig själv och därmed den bolagssponsrade politiska TV-fars som i USA, i varje fall i mediabilden därav, fått ersätta politik och klasskamp. Som föreslår med amerikansk måttstock radikala reformer till småfolkets fördel – samma reformer visserligen, som sedan länge realiserats i vår del av världen och som just nu *en masse* stjäls tillbaka. Ordet socialism nämnes till och med under ett visst gillande, även om Bulworth nog därmed inte avser precis detsamma som Lenin – på sin höjd detsamma som Göran Persson, då denne peppat upp sig. Och som låter sanningsägaren ha en stormande framgång.

Beatty säger i en intervju att han naturligtvis inte haft för avsikt att framföra ett budskap, utan att underhålla. Han har bara ”hittat ett ämne” som han gillade och försökt gestalta det på ett underhållande sätt. Det är nog sant. Vi kan bara gratulera honom till att ha fattat tycke för just detta ämne.

Är det inte storartat att en storkapitalist på ett ultrakapitalistiskt filmbolag i kapitalismens högborg på detta sätt fritt kan ge uttryck åt en långtgående samhällskri-

tik? Skall inte vi också, som Pehr Ahlmark och Hans Bergström föreslår oss, vara djupt tacksamma över att vi får torgföra våra systemkritiska åsikter vid sidan av dem som betalningsstarkare grupper med självklar rätt publicerar?

Åsiktsförtryck och kränkning av det fria ordet är obehagliga ting. Men det är med liberala friheter som med bankkrediter – när de finns behövs de vanligen inte och när man verkligen behöver dem finns de inte. Än värre är det då ingen känner igen, eller ens efterfrågar den sanning det fria ordet är till för att främja.

Allra värst är det när folk är så desillusionerade att de, trots fri tillgång till sanningen, och viss förmåga att känna igen den (om de en gång skulle återfinna den på botten av ett hav av desinformation) inte bryr sig om den, eftersom de förlorat tron på att förändring är möjlig. Ty då är sanningen bara avvikande, tråkig och störande. Frågan är om det inte är detta senare tillstånd som just nu råder i flertalet utvecklade kapitalistsamhällen och som på DN:s ledarsida prisas som ett demokratiskt idealtillstånd, där USA, med sitt 50%-iga valdeltagande och två högervalmaskiner med mediamonopol hyllas som ett ouppnåeligt ideal.

Ett budskap – vad skulle Beatty kunna ha sagt som inte de flesta i hans tilltänkta publik redan vet? I USA som i Sverige vet folk redan, att de politiska partierna i högre eller mindre grad, och oberoende av avsikterna hos deras fotfolk, mest är tekniska hjälpmedel som används för att hålla olika befolkningsgrupper vid hornen medan kapitalet mjölkar³ dem. Att man har flera partier beror mest på att olika

befolkningsgrupper föredrar olika sätt att bli bedragna⁴ på.

Man vet att pengarna, d v s de stora pengarna, styr. Man vet att de rika genom politiska manipulationer görs allt rikare och att de icke-rika görs alltmer icke-rika.

I Sverige har väl de flesta därtill på känn att orsaken till att överheten är så ivrig att dra in oss i EU, NATO och EMU ligger i att man så långt möjligt önskar konservera denna politik och ytterligare undandra den folkets inflytande.

Man vet att kapitalet härskar. Än sen då?

Det är en fördom som många vänsterintellektuella älskar att odla, att kapitalet härskar eftersom folk inte vet bättre. De älskar att odla denna fördom, eftersom det ger dem en mission, som är lämpligt anpassad till det de anser sig vara bäst skickade till – att sprida upplysning.

Alltså gäller det att avslöja kapitalet och borgarna, gång på gång. Det har vi gjort nu i ett par århundraden. Den som inte vid det här laget förstått vad vi menar är det nog inget att göra något åt.

Beatty är en rätt klok man då han tonar ned den politiska betydelsen av filmer som *Bulworth*. Han vet att en verklighets *Bulworth* inte skulle ha väckt några andra reaktioner än några dagars mediaturbulens och en intervju i *Playboy*. Inte skulle han fått några 70% av rösterna – det enda man kan anklaga Beatty för är att han vill inbilla oss det. Och detta inte emedan väljarna tyckt att han på något sätt hade fel, utan emedan de aldrig skulle kunna tro att han under nuvarande styrkeförhållanden mellan klasserna i det amerikanska samhället skulle kunna få rätt och ta makten. Det skulle de som

har makten mycket snart se till.

Det är ett i grunden gott tecken, att de härskande dygnet runt, i USA som i Sverige, måste använda sådana enorma propagandaresurser för att övertyga folk om att saker och ting är så bra de kan bli och att deras politik är den enda vägen, alternativt att all politik är skit.

Det är ett dåligt tecken, och ett tecken på att propagandaresurserna inte nedlagts förgäves, att filmer som *Bulworth* kan publiceras i USA utan att någon lyfter ett ögonbryn trots att 90% av folket erkänner att den säger sanningen.

I Sverige har vi tack och lov inte kommit lika långt, tycks det. Här kom den aldrig upp på repertoaren. Låt oss alltså för en gångs skull se det som något positivt att den svenska publiken undanhållits en bra och rolig film. •

¹ MacLaine är en fordorm överbegåvad och radikal aktris, här i Sverige mest känd för att sannolikt aldrig ha varit älskarinna till Olof Palme. Numera mest övernaturlig och radikalt urflippad.

² Läsare må ursäktas den analsexuella metaforiken. Som alla initierade förstår är den inte författarens eget val, utan starkt influerad av det moderna amerikanska filmspråket. "Rövknullad" uttrycker här helt enkelt att majoriteten är utnyttjad, exploaterad, utsugen och dragen vid näsan. Men hade jag bara skrivit detta hade läsaren inte blivit särskilt omskakat, ty det vet han redan att majoriteten är – dessutom är redan flertalet av dessa termer politiskt stämplade varför risken är att läsare som inte från början är ense med mig i mina politiska värderingar redan här slappnat av i sin uppmärksamhet och börjat leda efter andra fel i den följande texten.

³ Även här hade ovanstående obscena metafor varit adekvat, men för att skona läsaren väljer jag i stället ett mera agrart bildspråk.

⁴ Se ovan!!